

Organizatoriskais riska faktors būvniecībā
Pasūtītāja un būvvalžu loma

Kompetentā institūcija darba aizsardzībā

www.insalvo.lv

t. 67565518

1

Darba drošības prasības bībelē

Kad tu sev uzcel jaunu namu, tad darini arī apmali savam jumtam, ka tu neuzkrauj kādu asinsvainu pār savu namu, ja kāds no tā nokristu.

Deuteronomium 22:8

2

Riska faktoru grupas MK660-07
Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība

1.	Fizikālie faktori
2.	Fiziskie faktori (biomehāniskie)
3.	Psiholoģiskie un emocionālie faktori
4.	Putekļu aerosoli
5.	Ķīmiskie faktori
6.	Bioloģiskie faktori
7.	Traumatisma riska faktori

3

Kas ir galvenais MK92-03 adresāts?

Padomes Direktīva
92/57/EEK

MK92-03
(25.februāris 2003.)
Darba aizsardzības prasības būvniecībā

4

Kāpēc šī direktīva un noteikumi? - 2

MK92-03

Padomes Direktīva
92/57/EEK

MK Rīkojums Nr.164

(24.marts 2010.)

Par

Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plānu 2010.gadam

(21.p)

...būvniecība ir ES sektors ar vislielāko negadījumu risku.

Būvstrādnieki iet bojā trīs reizes biežāk un tiek ievainoti divas reizes biežāk nekā citu profesiju strādnieki.

5

Kāpēc šī direktīva un noteikumi? - 3

MK92-03

Padomes Direktīva
92/57/EEK

(1992. gada 24. jūnijs) par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos (astotā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)

Direktīvas preambulā cita starpā noteikts:

neapmierinoša arhitektūras un/vai organizatoriskā izvēle vai arī **slikta darbu plānošana projekta sagatavošanas posmā** ir bijušas par iemeslu vairāk nekā pusei darba negadījumu, kas notikuši Kopienas būvlaukumos;

6

Pasūtītāja pienākumi

Saskaņā ar MK92-03

9. Ja būvlaukumā darbus veic **vairāki darbuuzņēmēji PASŪTĪTĀJS** ieceļ vienu vai vairākus **projekta sagatavošanas koordinatorus** un **projekta izpildes koordinatorus**.

Taču atbilstoši MK92 7. un 8.punktam darba aizsardzības koordinatoru(s) projekta sagatavošanas un projekta izpildes posmā var iecelt arī projekta vadītājs (ja pasūtītājs ir uzdevis un vienoties ar projekta vadītāju (131.punkts)).

7

Pasūtītāja pienākumi

Saskaņā ar MK92-03

11. Pasūtītājs nodrošina, lai **pirms** būvdarbu uzsākšanas tiktu izstrādāts darba aizsardzības plāns... (ja tiek plānots, ka būs **vairāki darbuuzņēmēji**, ja darbi ir paaugstinātas bīstamības, ja nepieciešams iepriekšējais paziņojums par būvdarbu veikšanu)

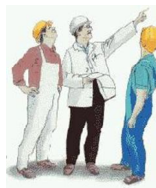
12. ... pirms būvdarbu uzsākšanas nosūtīt iepriekšēju paziņojumu par būvdarbu veikšanu (ja plānots, ka darbi ilgs > 30 darbdienu un vienlaikus tos veiks vairāk par 20 cilvēki, vai arī ja darbu apjoms >500 cilvēkdienu)

8

Pasūtītāja atbildība

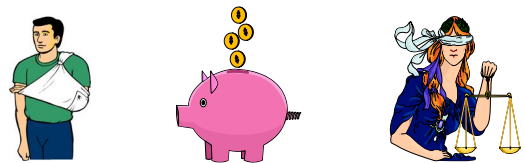
Saskaņā ar MK92-03

10. Projekta sagatavošanas koordinators un projekta izpildes koordinators iecelšana neatbrīvo **pasūtītāju un projekta vadītāju** no atbildības par darba aizsardzības prasību ievērošanu.

9

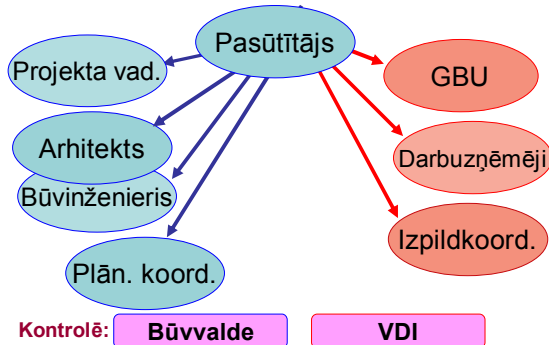
Pasūtītāja atbildība

Pasūtītāja atbildība ir salīdzinoši jauna lieta, kas mūsu valstī formāli skaitās ieviesta līdz ar ES Direktīvas 92/57/EEK ieviešanu Latvijā – ar 2003. gada MK noteikumiem Nr.92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus".

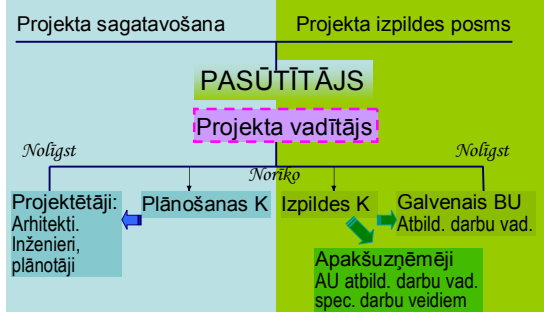
10

Aktieri būvniecības arēnā

11

Pasūtītāja pienākumi

12

Ar būvdarbu posmiem saistītā specifiskā DA dokumentācija, tās izmantošana

Plānošana	Izpilde	Izmantošana
Iepriekšējā paziņojuma sagatavošana	Būvlaukumā redzami izvietojumi lePaz info	
Nosūta VDI pirms būvdarbu uzsākšanas	Aktualizē leP info būvlaukumā	
DAP izstrāde	DAP īstenošana un izmaiņas	IVD nodošana pasūtītājam
Info vēlākiem darbiem	Izmaiņas IVD	Izmanto IVD, veicot būves uzturēšanu

13

Pasūtītāja loma un rīcība

Pienākumi formāli ir noteikti MK92-03

Taču ir jautājums, kāda būtu apzinīga pasūtītāja, (piem., valsts vai pašvaldības), kas saprot, ka normatīvo aktu prasības ir jāizpilda pēc būtības, ne tikai, lai ar papīru kaudzi nodrošinātu savu "nevainīgumu"

14

Pasūtītāja loma un rīcība

- 1 Pasūtītājam laicīgi jākonsultējas par MK92-03 prasībām un jānolīgst tikai godprātīgi eksperti
- 2 Nozīmīgos projektos ieteicams nolīgēt kvalificētus koordinatorus, kas nav atkarīgi no būvfirmām
- 3 Savu priekšstatu par būvi (uzdevumiem, mērķi) formulējiet nepārprotami, skaidri un viennozīmīgi
- 4 Noskaidrojiet, vai jaunas celtniecības metodes, materiāli nevar palielināt plānotās būves lietošanas vērtību
- 5 Akceptējiet tikai tādu projektu (ar DAP, IVD), kurā ir būtiskās lietas un ko varat atļauties
- 6 Būvnieka izvēle

15

Pasūtītāja loma un rīcība

- 6 GBU izvēle:
  - 1) Profesionāli, kvalificēti, darbinieki,
  - 2) Pašu spēkiem garantē veikt būtisku daļu,
  - 3) Laba komunikācija, sadarbība ar AU un PIK
  - 4) Darba aizsardzība kā primārais, vēlams, ka ieviesta kāda sistēma, piem., TR-indeks
- 7 Akceptējiet tikai pilnīgu, saprotamu un nepārprotamu rezultāta aprakstu, kurā skaidri ietvertas Jūsu prasības izmantošanai un kvalitātei, ņemot vērā uzturēšanas darbus un iespējas nākotnē būvi tālāk attīstīt

16

Pasūtītāja loma un rīcība

- 8 Pārbaudiet piedāvājumus kritiski un izvēlaties ilgtermiņā izdevīgāko variantu, būtiska ir kvalitāte, termiņi, uzturēšana un izmantošanas ērtums, drošība un izmaksas
- 9 Pieprasiet, lai koordinatori regulāri veiktu DAP izpildes un būvlaukuma kontroli un informētu par problēmām, ja tādas DA jomā būtu
- 10 Pieņemot būvobjektu jāpārliecinās, ka noteiktās prasības izpildītas kvalitatīvi, ka IVD sniegtas atbildes būves drošai uzturēšanai un apkopei
- 11 Gādāiet par būves labu uzturēšanu

17

Atbildība par darba aizsardzību

Saskaņā ar LR MK112-97 "Vispārīgie būvnoteikumi"

151. Par darba aizsardzību būvlaukumā ir atbildīgs galvenā būvuzņēmēja atbildīgais darbu vadītājs, bet par atsevišķiem darbu veidiem - darbuzņēmēju atbildīgie darbu vadītāji. Atbildīgais darbu vadītājs ievēro darba aizsardzības koordinators norādījumus.

18

Būvdarbi: būtisko DA prasību apkopojums

Rīcība atbilstoši MK92-03 (11.p.)							
DU skaits	Apstākļi būvlaukumā		DAL 4.pantā prasību ievērošana, plānojot DA	Iepriekšējais paziņojums	Koordinatora	DA plāns	IVD
	Darba apjoms, bīstamība						
1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu		Jā	Nē	Nē	Nē	Nē
1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu + PRD		Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu		Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu + PRD		Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
>1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu		Jā	Nē	Jā	Jā	Jā
>1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu + PRD		Jā	Nē	Jā	Jā	Jā
>1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu		Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
>1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu + PRD		Jā	Jā	Jā	Jā	Jā

19

Informācija par negadījumu

Valstij piederoša akciju sabiedrība (AS) nolēmj nojaukt vecu ēku. Tiek noslēgts līgums par demontāžu ar galveno būvuzņēmēju (GBU). Tā savukārt nolīgst apakšuzņēmēju (AU) darbu veikšanai.

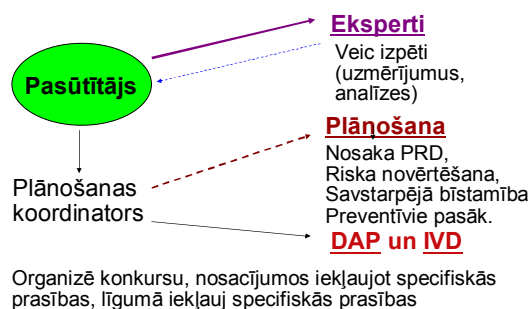
AU veic demontāžas darbus, neveicot nekādus pasākumus saistībā ar MK852-04 *Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu*, lai gan vecajā ēkā tas ir izmantots!

VDI veic kontroli, GBU apgalvo, ka pie visa vainīgs AU!

- 1) Vai demontāžas projektu gatavoja AS vai GBU?
- 2) Vai izpildes koordinators norīkoja AS vai GBU?
- 3) Vai projektā bija info par azbestu, vai DAP bija ietverti atbilstošie pasākumi (PRD MK92-03 punkts 3.2.)
- 4) Vai pasūtītājs zināja, ka vecajā ēkā ir izmantots azbests, vai koordinators informēja pasūtītāju, ka darbus neveic atbilstoši normatīvo aktu prasībām?

20

Koordinācija projekta sagatavošanas fāzē Esošas būves demontāža, pārbūve

21

Būvniecības procesa 3 fāzes

22

Problēma

Būvvaldēm:

- 1) būtu nepieciešamas kontrolēt:
  - vai DA plāns vispār ir,
  - tā atbilstību reālajai situācijai (projektam),
  - vai sagatavota dotajam projektam atbilstoša informācija par darba aizsardzības prasībām, aprīkojumu, veicot vēlākus darbus;
- 2) Neizsniegt būvatļaujas, ja nav atbilstoša DA plāna;
- 3) Neizsniegt būvatļaujas, ja nav sagatavota informācija vēlākiem darbiem (no darba aizsardzības aspekta)

23

Secinājums

Plānošana kā organizatoriskais DA aspekts :

- 1) nepietiek, ka vienos specifiskos MK noteikumos (MK92-03 *Darba aizsardzības prasības būvniecībā*) vienkārši ieraksta pienākumus
- 2) Nepieciešams nodrošināt gan efektīvu apmācību, gan reālu kontroli
- 3) Būvatļaujas neizsniegšana, ja nav adekvāts DAP un IVD varētu būt ļoti iedarbīgs līdzeklis
- 4) Galvenais būtu būvvalžu izpratnes celšana par DA organizatoriskajiem aspektiem būvniecībā

5) Atbildīgajām ministrijām būtu jānodrošina, lai būvvaldes pildītu savus pienākumus DA jomā

24